

інвестицій на цих підприємствах складає 15,1%. Третє та четверте місця займають підприємства харчової промисловості (12,25%) і зв'язку (10,8%), а п'яте було у підприємств фармацевтичної промисловості (7,7%).

Таким чином, галузева структура залучених інвестицій на підприємствах — суб'єктах Спеціального режиму інвестиційної діяльності на території міста Харкова — певною мірою відповідає інноваційній спрямованості структурної перебудови промислового комплексу регіону. В той же час, на нашу думку, не досить активно здійснюються позитивні зрушення в науковому секторі економіки цього одного з провідних наукових центрів України. Про це свідчить незначна питома вага (3,3%) залучених інвестицій у науковій сфері.

Зрозуміло, що специфіка такого напрямку інноваційної діяльності пов'язана з тим, що наперед однозначно неможливо визначити, чи буде взагалі отримано очікуваний результат наукового дослідження. Крім того, оцінити, які економічні вигоди принесє застосування отриманих принципово нових наукових знань у виробничій сфері в майбутньому (в середньо — та довгостроковому періодах часу) дуже проблематично. В разі випадків ця оцінка потребує проведення окремого дослідження, тому що традиційні моделі прогнозування на основі рядків динаміки в даному випадку використовувати недоцільно. Усе це в значній мірі стримує потенційних інвесторів індивідуально вкладати кошти в інвестиційні проекти, пов'язані з інноваційною науково-технічною діяльністю. Уповільнює ці процеси і фактична відсутність розвиненої системи формування венчурного капіталу на партнерських засадах для його спрямування в інноваційне оновлення, технологічну реструктуризацію підприємств промислового комплексу на основі використання досягнень наукових установ Харківського регіону й України, а також трансферту технологій нових поколінь з економічно розвинених країн.

У зв'язку з цим, на наш погляд, доцільно поширити досвід використання економічних важе-

лів державної підтримки інноваційної діяльності венчурного підприємництва. Вітчизняні та закордонні спеціалісти до кола найбільш використовуваних пільг в оподаткуванні інноваційної діяльності і венчурного підприємництва включають:

зменшення суми доходу, що оподатковується, на загальну суму витрат на НДДКР;

зниження ставки оподаткування прибутку венчурних та інноваційних підприємств;

надання інвестиційних податкових кредитів;

використання пільгових режимів амортизаційних відрахувань.

Поряд з наданням податкових пільг та запровадженням прискореної амортизації доцільно розвивати інституційні засади державної підтримки інноваційної та інвестиційної діяльності. Важливу роль можуть мати і такі важелі економічного механізму активізації інноваційної та інвестиційної діяльності, як державні гарантії повернення приватного капіталу, що вкладається у венчурний бізнес в інноваційній сфері; цільові субсидії та дотації підприємствам, що впроваджують новітні технології, розробляють принципово нові види товарів або послуг; пільгові кредитні лінії на придбання або лізинг обладнання, необхідного для забезпечення технологічного переозброєння промислових підприємств України.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СПЕЦІАЛЬНОГО РЕЖИМУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

УДК 332.14:330.322 (477.54)

Клименко Н.Г.

Спеціальний режим інвестиційної діяльності (СПІД) на території Харкова, затверджений указом Президента України строком на 30 років, вступив в силу з січня 2000 року. Він створив одні з найбільш привабливих в Україні

умов для залучення іноземних інвестицій з метою забезпечення розвитку пріоритетних напрямків економічної діяльності шляхом встановлення багатьох податкових, митних та інших пільг і привілеїв.

Пільги, передбачувальні спеціальним режимом інвестування, розповсюджуються на проекти, обсяг інвестицій яких перевищує 3 млн. дол. США у машинобудуванні, обробленні металу, приладобудуванні; 1 млн. дол. США — у виробництві нових технологій, нових виробництв води, електроенергії, природного газу, інших неметалевих мінеральних виробів; 700 тис. дол. США — у будівництві, обробленні відходів, хімічному виробництві, виробництві меблів, целюлозно-паперовій та поліграфічній промисловостях; 500 тис. дол. США — у легкій, переробній та медичній промисловостях.

Звільнення від пільг на прибуток, ПДВ, а також митні пільги діють у повному обсязі на протязі перших 3-х років реалізації проекту та в розмірі половинної ставки в останні 2 роки.

З початку 2002 року Радою з питань спеціального режиму інвестиційної діяльності на території міста Харкова (надалі — Рада) затверджено 52 інвестиційних проекти загальною кошторисною вартістю 173 825,43 тис. доларів США (у тому числі 59 427,5 тис. доларів США — іноземні інвестиції).

44 підприємствами укладені інвестиційні договори. Із них 37 підприємств реалізують інвестиційні договори загальною кошторисною вартістю 82 917,76 тис. дол. США. Підприємствами — суб'єктами спеціального режиму інвестиційної діяльності на території міста Харкова (надалі — СРІД) — залучено інвестицій на загальну суму в 24 874,87 тис. доларів США (у тому числі 9 055,39 тис. доларів США — іноземні інвестиції), із них з початку року (у січні) — 3 873,18 тис. доларів США (із них іноземних інвестицій — 1 529,8 тис. доларів США), що становить 15,6% від загальної суми залучених інвестицій та 328,7% до середньомісячного показника 2001 року.

Нижче наведена структура загальної суми залучених інвестицій за галузями промисловості:

поліграфічна	20,6% або 5 087,96 тис. дол. США;
машинобудування та енергетика	13,3% або 3 285,93 тис. дол. США;
харчова	12,2% або 3 012,13 тис. дол. США;
зв'язок	10,9% або 2 681,20 тис. дол. США;
парфумерна	8,9% або 2 429,90 тис. дол. США;
фармацевтична	8,7% або 2 130,60 тис. дол. США;
легка	7,8% або 1 919,8 тис. дол. США;
меблева	4,0% або 1 001,4 тис. дол. США;
наукова діяльність	3,6% або 889,00 тис. дол. США;
інші галузі	10,0% або 2 466,95 тис. дол. США.

Підприємствами — суб'єктами СРІД — освоєно інвестицій на загальну суму в 107 392,58 тис. грн., із них з початку року (у січні) — 17 252,20 тис. грн. (16,2% до загальної суми освоєних інвестицій).

Структура освоєних інвестицій :

обладнання	— 57,7% або 62 007,11 тис. грн.;
сировина	— 12,0% або 12 876,89 тис. грн.;
кошти	— 19,4% або 20 826,73 тис. грн.;
інші витрати	— 10,9% або 11 681,82 тис. грн.

За перші місяці 2002 р. підприємствами — суб'єктами СРІД — реалізовано продукції на загальну суму 336 052,82 тис. грн., із них з початку року (у січні) — 32 825,42 тис. грн. (9,8% від загального обсягу реалізованої продукції та 136,6% до середньомісячного показника 2001 року) [1].

У тому числі на експорт реалізовано 17,8% від загального об'єму продукції, або на 59 677,7 тис. грн., із них з початку року реалізовано продукції на експорт на 6 169,3 тис. грн. (18,8% від загального обсягу продукції, реалізованої з початку року) [1].

Підприємствами — суб'єктами СРІД — сплачено до бюджетів усіх рівнів податків та обов'язкових платежів на загальну суму в 21 762,09 тис. грн. [1].

Взагалі за перший квартал підприємства планують отримати 686,40 тис. грн. податкових пільг та довести їх загальну суму до 23 488,22 тис. грн., а також сплатити до бюджету всіх рівнів 2 130,33 тис. грн. різних податків та обов'язкових платежів і довести їх загальну суму до 23 899,61 тис. грн.

У першому кварталі планується створити 64 робочих місця.

Відповідно до Розпорядження Президента України від 16 січня 2002 року за №10/2002-рп, з 31.01.2002 р. по 4.02.2002 р. була проведена перевірка дотримання законодавства при здійсненні імпорتنих операцій суб'єктами економічної діяльності, на яких розповсюджується дія закону та підзаконних актів на території пріоритетного розвитку (ТПР).

Як і передбачалось планом перевірки, робочою групою зроблено аналіз імпорتنих операцій, здійснених суб'єктами ТПР, та організації контролю за цільовим використанням сировини, матеріалів, обладнання, устаткування і комплектуючих до них, що ввозяться суб'єктами ТПР для потреб власного виробництва, пов'язаних з реалізацією інвестиційних проектів.

Загальним висновком перевірки констатується, що органом управління ТПР — Харківською інвестиційною Радою (РАДА) — спільно з її засновниками — Харківською облдержадміністрацією та виконавчим комітетом Харківської міської ради — розроблено достатню внутрішню базу організаційних актів, які дозволяють ефективно реалізувати норми пільгового інвестиційного законодавства в повному обсязі з дотриманням прозорості та контрольованості процесу. Особливу увагу приділяється питанням організації контролю за цільовим використанням пільгового імпорту сировини, матеріалів та обладнання. Розроблено типову форму листа-запиту на проведення експертизи проектів.

Згідно з Постановою КМУ від 10.01.02 р. №9, а також процедурою затвердження проектів Радою, такими суб'єктами є: Галузево

управління облдержадміністрації, Східна регіональна митниця (СРМ), виконавчий комітет Харківської міської ради та акредитована при Раді установа, яка готує комплексну експертизу бізнес-плану інвестиційного проекту.

Кожен інвестиційний проект проходить узгодження в територіальному відділенні Анти-монопольного комітету України в Харківській області, керівник якого бере участь у розгляді проектів.

Основним проблемним питанням, що стоїть зараз перед Харківською інвестиційною Радою, є робота з Державною податковою адміністрацією України щодо перегляду існуючого порядку обчислення прибутку, який отримано діючими підприємствами — суб'єктами СРІД — від реалізації інвестиційних проектів, оскільки існуючий порядок ущемляє право підприємств на отримання пільги на прибуток у повному обсязі.

Окрім того, бажано було б надати Харківській інвестиційній Раді повноваження затверджувати інвестиційні проекти підприємств, які мають заборгованість у сплаті податків, зборів (обов'язкових платежів), за умови повного їх погашення протягом терміну реалізації інвестиційного проекту.

Одним із важливих питань є забезпечення території пріоритетного розвитку методичними матеріалами щодо підготовки щомісячної та щоквартальної звітності про результати реалізації інвестиційних проектів в єдиному форматі.

Разом з Міністерством фінансів. Державною податковою адміністрацією, Державною митною службою удосконалити процедуру проведення місячного та квартального моніторингу за діяльністю спеціальних територій в частині термінів та обсягів відомостей, що подаються.

Підсумовуючи показники діяльності суб'єктів СРІД на території Харкова, можна зазначити, що іноземного інвестора приваблюють такі галузі, як харчова промисловість та пере-

роблення сільськогосподарських продуктів, целюзно-паперова промисловість і видавнича справа, хімічна та нафтохімічна промисловість, машинобудування, а також фінансова діяльність, операції з нерухомістю і послуги юридичним особам, оптова та роздрібна торгівля тощо.

Харківщина відроджується. Відроджується як регіон, який традиційно був лідером економічного й духовного розвитку держави.

Те, що вчора здавалося неможливим, сьогодні стає реальністю. На даний час у регіоні забезпечено стійку позитивну динаміку в економічній, соціальній і духовній сферах.

Література: 1. Економічне та соціальне становище Харківської області за перший квартал 2002 року // Слобідський край. — 2002. — 25 квітня. 2. Регіональна комплексна програма соціально-економічного розвитку Харківської області до 2010 року. — Харків, 1999. — 152 с.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ СОЗДАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ

УДК 339.92

**Вацьковски К.С.,
Гордиенко Л.Ю.**

Происходящие в настоящее время и в Украине, и в Польше процессы как на общегосударственном, так и на межинституциональном и организационном уровнях можно отнести к трансформационным, т. е. таким, которым характерны совершающиеся системные преобразования в пространстве и во времени. Причем трансформационные процессы затрагивают все сферы общественных отношений, а именно: политическую, экономическую, социальную, культурную (духовную), идеологическую, экологическую, научную и т. п.

Поэтому для украинской нации, переживающей трансформационный период, в процессе которого осуществляется одновременно переход от жестких административно-командных рамок тоталитарного режима к демократическому обществу с открытой рыночной экономикой, избравшей одним из приоритетов евроатлантическую интеграцию, станет полезным опыт европейских стран, трансформирующих свою социально-экономическую систему соответственно европейским стандартам. К таким странам, в первую очередь, следует отнести Польшу, которая накопила определенный опыт осуществления системных преобразований в соответствии с европейскими стандартами, в том числе путем создания специальных экономических зон.

Следует отметить, что проблема создания в Польше сфер специальных экономических привилегий в виде свободных таможенных зон (СТЗ) и специальных экономических зон (СЭЗ) вызывает оживленные дискуссии экономистов, юристов, политиков и хозяйственников. В то же время эта дискуссия затрагивает не только практические вопросы, связанные с созданием СЭЗ, которые стали уже составной частью рыночной экономики Польши, но и перенеслась в сферу теории экономической мысли. Так, по мнению проф. Irena Fierla [1, с. 4], в контексте движения по пути европейского развития возникает необходимость корректирования направлений и структуры инвестиций, а также увеличения направления капитала в наиболее слабые или проблемные регионы. Подобные шаги характерны для стран, входящих в Европейский Союз. На территории даже экономически развитых стран, таких, например, как Великобритания, Италия и др., выделены проблемные зоны, где применяется механизм финансовых льгот, с помощью которого предполагается осуществить активизацию социально-экономического развития.

Интенсивный рост различий в уровне развития отдельных регионов на польском социально-экономическом пространстве вызывает необ-